

TEMPLOM ELŐTTI K.

NAGYNYÚLI MÁRVÁNYK.

NAGYNYÚLI K.

VÖRÖS KERESZT

GERHAI KERESZT

KALMÁR-KERESZT

SALAMON-KERESZT

GYILKOS KERESZT

KÁPOLNA MELLETTI K.

HIDEGLELŐS K.

ÁCS-KERESZT

KISNYÚLI KERESZT

RAJOS-KERESZT

TEMETŐI KERESZT

**A NYÚLI
KERESZTÚT**

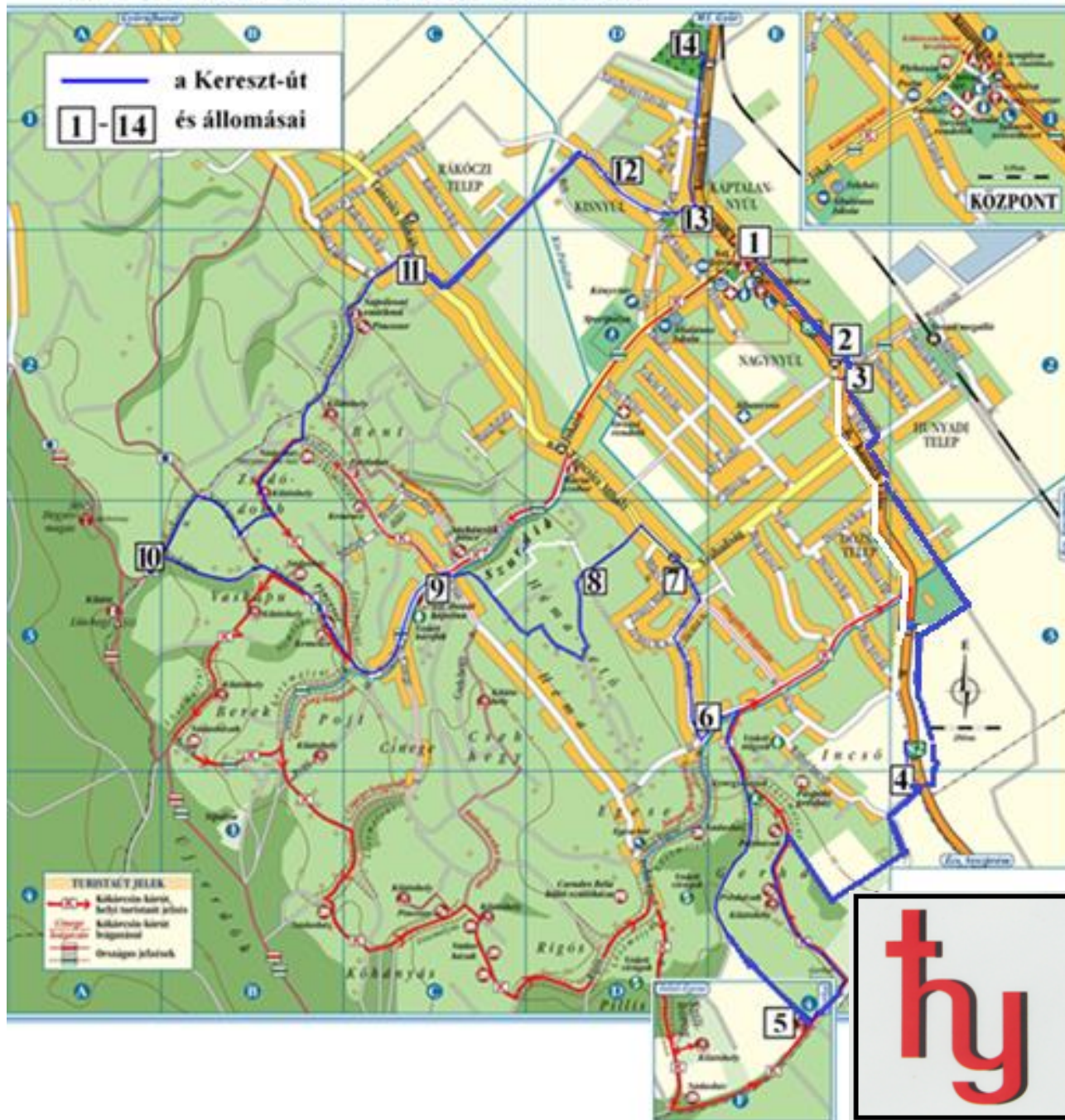
Nyúl község területén 15 út menti kereszt található. Valamennyi jó állapotban van, mert az elmúlt években mindegyiket felújították vagy teljesen új anyagból újra elkészítették. A 15-ből 14 bevonásával egy olyan **zarándok útvonalat** (14 stációs keresztutat), alakítottunk ki, amely jellegzetesen egyházi vonatkozású, sajátosan **a vallási turizmus céljait szolgálhatja úgy, hogy közben nem mond le a tájban rejlő turisztikai látnivalókról sem.** A 14 út menti keresztet felfűző útvonal teljes hosszának (**13,5 km**) végigjárása lehet akár egy család bő fél napos kirándulása, de jó szívvel tudom ajánlani több családból álló kisebb közösségeknek, hittanos, lelkipályázatos csoportoknak, katolikus iskolák osztályainak éppen úgy, mint vallásos emberek, nyugdíjas természetjárók közösségeinek és minden olyan személynek és embercsoportnak, akik a természetben való tartózkodást Isten teremtett világával való ismerkedésnek tekintik.

Azok számára, akik egyszerre hosszúnak találják az útvonalat, arra is mód van, hogy két részletben járják végig a Nyúli Keresztutat, hiszen az út felénél, a 7. állomásnál levő kereszt éppen a Győrújbarát-Nyúl autóbuszvonal végállomásánál, a buszfordulónál található. De az út $\frac{1}{4}$ -e és $\frac{3}{4}$ -e, (a 4. és 11. állomás után) is buszmegálló mellett halad el az út, tehát akár 4 részletben is végigjárható!

A NYÚLI KERESZTÚT ÉS ÁLLOMÁSAI

0 m 250 m 500 m 750 m 1 km

A Keresztút teljes hosszának kb. 1/3-a halad végig Nyúl belterületén, ahol a 82-es főút mentén járda vagy kerékpátút van, induláskor zebra teszi biztonságossá az átkelést. A másik harmada nagyon gyér forgalmú hegyi utcákon vezet, a harmadik harmada pedig a hegyi rész jól járható földútjain. (Lásd a térképet!) Néha romantikus löszmélyutak alján gyalogolhatunk lefelé, ahol akár elmélyült imádkozásra, de hangos éneklésre is alkalmunk nyílik, máskor messzenéző dombtetőkre érkezünk, ahonnan remek kilátás nyílik egyrészt a Pannonhalmi Monostor felé, másrészt Győr irányába. Az út négy pontján asztalokkal, padokkal ellátott pihenőhelyek is várnak bennünket, ahol rövidebb-hosszabb pihenőt is tarthatunk vagy elemózsiánkat elfogyaszthatjuk. A Nyúli Keresztút úgy szervezhető igazi lelki túrává, ha az első keresztnél levő nyúli templomból indulnak a résztvevők és a stációknál (az egyes keresztekénél), vagy az arra alkalmas útszakaszokon imádkozva, énekelve haladnak végig az utolsó stációig, ami nem véletlenül került a temetőbe. E Nyúli Keresztútba jól illeszthető a hegyi kápolna meglátogatása is. Ez a maga nemében országosan is páratlan Keresztút remek lehetőséget kínál a családoknak, közösségeknek arra, hogy fél napot testi-lelki felfrissülésükre szánva keresztől keresztül haladva természeti környezetben járják végig Krisztus szenvedésútját itt nálunk a nyúli Golgotán. Különösen tavasszal, a nagyhéten, de az év más időszakaiban is lélekemelő, nem szokványos testi-lelki megújulás színhelyévé nemesülhet a nyúli táj.

Az alábbi linket a keresőbe másolva lehet előhozni a keresztút színes vonallal megjelölt Google térképes útvonalát. https://goo.gl/maps/zhbthqenNYjzThku7?g_st=am

Az útvonal mentén piros vagy narancsszínű körök jelzik a látnivalók helyét. A megjelenő térképet mindenképpen **felnagyítva kell használni** (bal sarokban van a + és – jel), mert az egymáshoz közel fekvő látnivalókat jelző piros vagy narancsszínű körök fedhetik egymást és csak felnagyítva különülnek el egymástól annyira, hogy biztonsággal rájuk lehessen kattintani. Rájuk kattintva a térképtől balra, a képernyő bal oldalán jelenik meg a látnivalóhoz tartozó szöveges leírás. A leírásokhoz képek is tartoznak, de azok csak a szöveges rész felett és alatt lógnak ki a szöveg alól. A kilógó képrészre kattintva tűnnek elő teljes nagyságban a képek, melyek előtűnésére, ha nagyobb kilobájt terjedelműek, akkor kicsit várni kell. A kép mellett a bal sarokban szám mutatja, hogy hány kép tartozik a szöveghez. A képeket jobb és bal szélen nyíllal lehet továbbítani.

A terepen haladva a térképen mozgó pont jelzi, hogy merre járunk, ez megkönnyíti, hogy le ne tévedjünk a keresztútról. A stációk helyét piros körbe rajzolt kis fehér kereszttek mutatják. Az egyéb látnivalók helyét olyan piros vagy narancsszínű körök jelzik, melyeknek közepén fehér pont van. A keresztútnak van egy olyan szakasza, amely esős vagy téli útviszonyok idején a csúszásveszély miatt nem járható biztonságosan. E szakasz viszont alternatív úton megkerülhető, melyet sárga szín jelez a térképen.

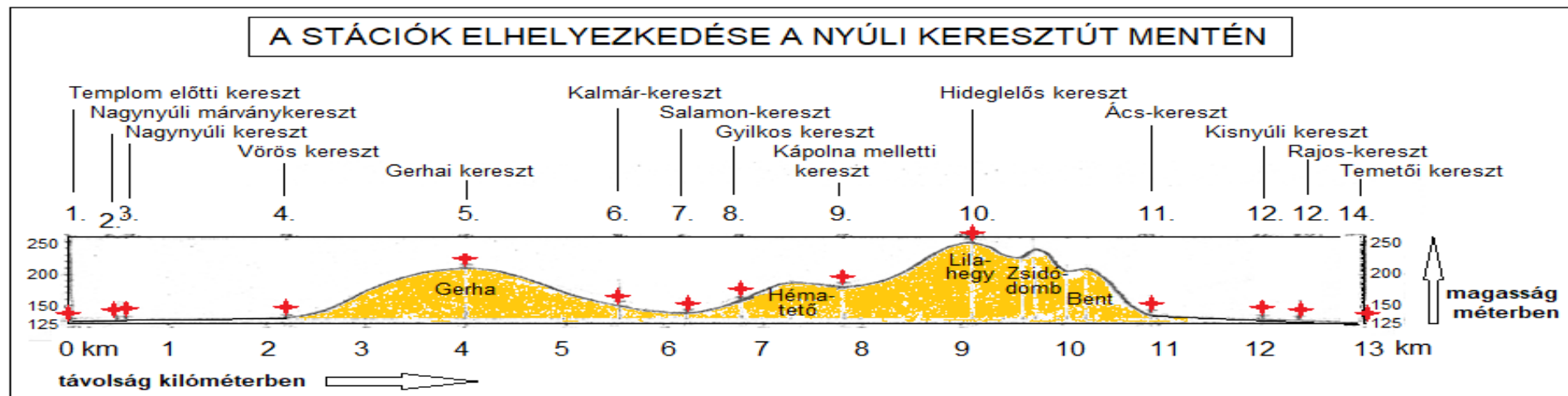
Továbbá biztatunk mindenkit, hogy töltsse le a keresztút képekkel bőségesen ellátott részletes leírását, mely Nyúl község információs portálján (honlapján) is megtalálható:

[https://www.nyul.hu/település/turizmus/Nyúli keresztút részletes útleírás](https://www.nyul.hu/település/turizmus/Nyúli_keresztút_részletes_útleírás)

A Nyúli Keresztút útvonalát irányjelző táblákkal és festett jelekkel láttuk el. A táblán levő kereszt és a piros szín mutatja, hogy keresztúton járunk. Az összecszúztatott „ny” betű Nyúl község kezdőbetűjét jelenti. A „n” domború háta a dombtetőket, az „y” homorulata pedig a völgyeket szimbolizálja, amerre utunk vezet.

A NYÚLI KERESZTÚT RÉSZLETES ISMERTETÉSE

Sor-szám	A stációk szokásos megnevezése	Távolsága az előző kereszttől	A kereszt helyi megnevezése (zárójelben a kereszt tengerszint feletti magassága)
I.	Jézust halálra ítélik	0 m	Templom előtti kereszt (126)
II.	Jézus vállra veszi a keresztet	500 m	Nagynyúli márványkereszt (128)
III.	Jézus először esik el a kereszttel	80 m	Nagynyúli kereszt (129)
IV.	Jézus édesanyjával találkozik	1650m	Vörös kereszt (132)
V.	Cirénei Simon segít Jézusnak	1850 m	Gerhai kereszt (210)
VI.	Veronika kendőjét nyújtja Jézusnak	1480 m	Kalmár-kereszt (150)
VII.	Jézus másodszor esik el	650 m	Salamon-kereszt (136)
VIII.	Jézus szól a síró asszonyokhoz	520 m	Gyilkos kereszt (160)
IX.	Jézus harmadszor esik el a kereszttel	1550 m	Kápolna melletti kereszt (180)
X.	Jézust megfosztják ruháitól	1300 m	Hideglelős kereszt (250)
XI.	Jézust keresztre szegezik	1700 m	Ács-kereszt (135)
XII.	Jézus meghal a kereszten	1100 m	Kisnyúli kereszt (127)
XIII.	Jézust leveszik a keresztről	360 m	Rajos-kereszt (126)
XIV.	Jézust sírba teszik	600 m	Temetői kereszt (125)
	A Nyúli Keresztút teljes hossza	13500 m	

Akár Győr, akár Veszprém irányából érkezik is hozzánk busszal vagy kocsival a zarándok turista, a **Nyúli templom** melletti megállónál kell leszállnia, mert itt kezdődik a Keresztút, pontosabban a templom előtti keresztnél. Ne induljunk azonban el keresztutunkra anélkül, hogy legalább egy imára be ne térnénk ebbe a nemrég kívül-belül felújított barokk istenházába. Az É-D irányba tájolt 35 m magas tornyú épület **1774-78 között épült**. Terveit (valószínűleg Hefele Menyhért segítségével) Fritsch A. Ferenc magyaróvári építőmester készítette, ő volt a kivitelező is. Az építéshez a pénzt a királyi udvari kamara biztosította. A felszentelésre Mária Terézia **Kornberger Mátyás** püspököt küldte el, aki az új templom számára magával hozta a **királynő ajándékait**: Krisztus keresztjének két darabkáját ereklyetartóba zárva, amit a császárnő XIII. Kelemen pápától kapott 1763-ban és egy 1750-ből való szép barokk kelyhet.

MINDENSZENTEK

GOLGOTA

SZENT NORBERT LÁTOMÁSA

SZENT NORBERT DIADALA

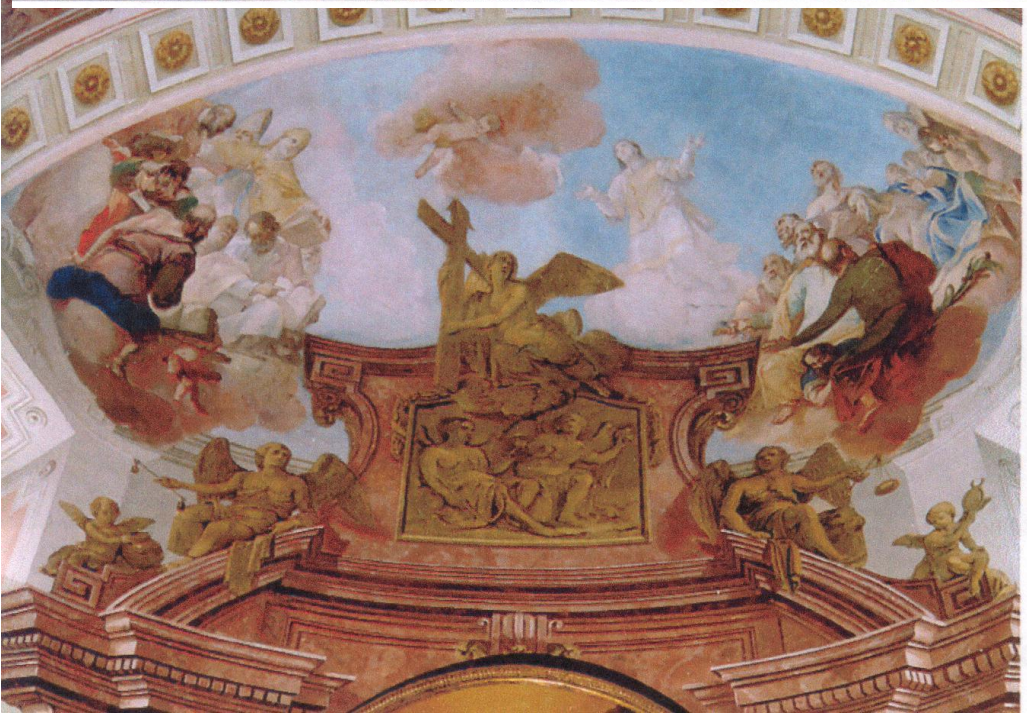
Szily János szombathelyi püspök (a templom akkori kegyura) kérte fel **Dorfmeister Istvánt**, korának egyik leghíresebb hazai festőjét, a templom képeinek elkészítésére. Az oltárképek **1785** telén, a mintegy 200 m²-nyi felületet kitevő freskók pedig **1786** áprilisától június elejéig készültek el. A főoltár 2,5 x 5 méteres képe az ó- és újszövetség főbb személyeinek ábrázolásával a **Mindenszentek** „bemutatására” vállalkozik, a mellékoltár képe, a **Golgota** pedig Krisztust ábrázolja a keresztfán. A sekrestye felőli oldalon **Szent Norbert látomása**, a vele szembeni oldalon pedig **Szent Norbert diadalának** 5,5 x 2,5 méteres freskója díszíti a templomot.

Hetfelé Menyhért
tervezte a főoltárt,
a szószéket
és a padokat.

A mennyezeti képen
Szűz Mária megkoronázása,

a főoltár fölötti freskón pedig
Szent István első vértanú
megdicsőülése látható.
Mindkettő Dorfmeister István
munkája.

A SZENTÉLY

A HAJÓ AZ ORGONÁVAL

1981-ben Samodai József új stációképeket készített. 2004-től 2007-ig Gábor Jenő irányításával teljes külső-belső felújításra került sor. Ennek során elvégezték a felvizesedett falak szigetelését, kicserélték a cseréptetőt, felújították a járólapokat. A nyolcvan éves régi orgonát pedig Takács Péter irányításával 25 regiszteres újra cserélték.

A TEMPLOM ELŐTTI KERESZT

I. STÁCIÓ

JÉZUST HALÁLRA ÍTÉLIK

**Pilátus a kezét mossa,
s Téged ítélt gyalázatra.**

**Hogyha engem megítélnek,
viseljem el bátran véled.**

Vezess, Uram, vezess engem,

Veled éljek földön s mennyben.

A **Nyúli Kereszt-út I. stációját** (Jézust halálra ítélik) képviselő **Templom előtti kereszt** az első és második világháborús emlékhely közelében, a főbejárattal szemben áll. 2007-ben cserélték újra, mert az eredeti, melyet 1884-ban készítettett Váczi Pál és neje Sebestyén Teréz, erősen lepusztult állapotba került. Úrnapi körmenet alkalmával zöld leveles ágakból sátrat formálva szokták feldíszíteni.

A 2. stációig a 82-es főútvonal másik oldalán, a Kossuth Lajos utca templommal átellenes felén célszerű továbbmenni Écs irányába. (A templom oldalkijárata mellett zebra vezet át a főútvonalon.)

A NAGYNYÚLI MÁRVÁNYKERESZT

A 82-es főutat követve mintegy 500 méter megtétele után egy útkereszteződésbe érünk. A főútból nyíló baloldali utca a vasútállomás felé vezet (Vasút sor) Jobbról pedig az Ady Endre utca torkollik ide.

A II. stációt (Jézus vállra veszi a keresztet) képviselő feszület az útkereszteződésben levő háromszögletű tér közepén áll alacsony terméskő fallal és lánckorláttal elkerített térség közepén. Ez az új **Nagynyúli márványkereszt** 1992-ben készült el és még az előző plébános, Szuchentrunk Mihály esperes úr áldotta meg, de sokáig a szocialista időkben egy vörös csillag oszlopa állt a helyén, melyet a rendszerváltás után távolítottak el onnan. Húsvétkor a feltámadási körmenet idáig jön el, majd a Villa Nuul vendéglő előtt megkerülve a keresztet tér vissza a templomba. A főút erős rezonanciát okozó hatalmas forgalma miatt a márványkereszt 2015-ben felújításra szorult.

II. STÁCIÓ

JÉZUS VÁLLÁRA VESZI A KERESZTET

Fölvetted a nagy keresztet,

Jézusom, ezt értem tetted.

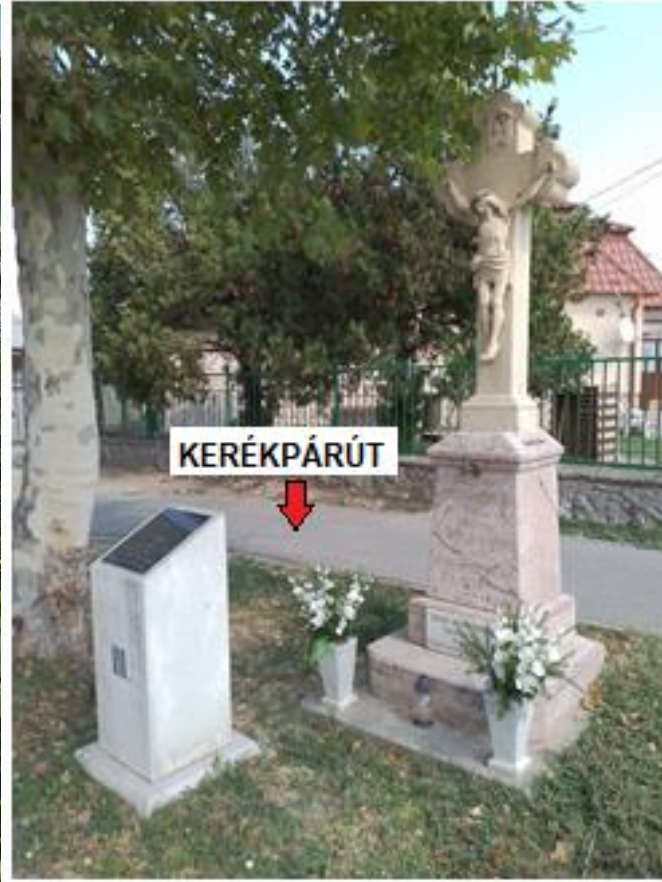
Ha vállamat kereszt nyomja,

járjak véle a nyomodba'.

Vezess Uram, vezess engem,

Veled éliek földön s mennyben.

III.STÁCIÓ JÉZUS ELŐSZÖR ESIK EL A KERESZTTEL

**Elesel, mert gyötrött tested
nem bírja el a keresztet.**

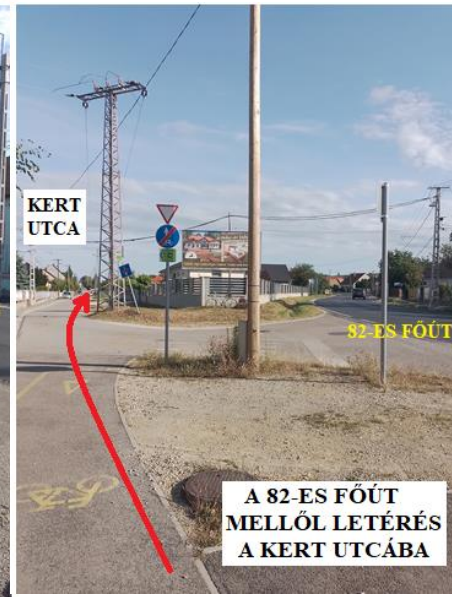
**Ha leroskad, botlik térdem,
tovább lépni segíts nékem.**

**Vezess, Uram, vezess engem,
Veled éljek földön s mennyben.**

A RÉGI NAGYNYÚLI KERESZT

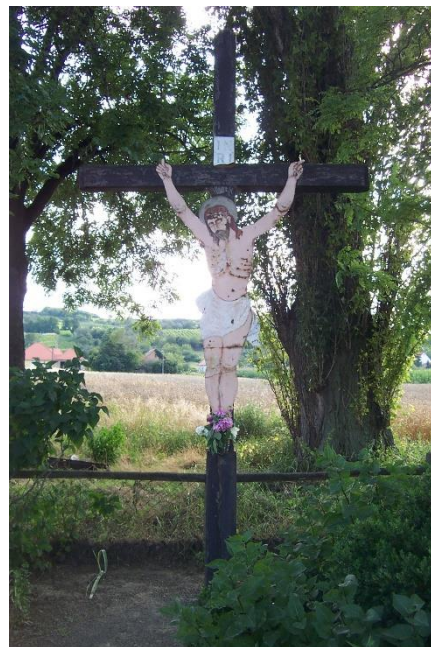
A III. stációt (Jézus először esik el a kereszttel) képviselő feszület, a **régi Nagynyúli kereszt** csupán 50 méterre van az előbbtől, a Villa Nuul Vendéglő túloldalán, a buszváró mellett. Mögötte halad el a Győr-Pannonhalma kerékpárút. Ezt a keresztet felirata szerint 1854-ben állíttatta Szűts András a falu végére, mert akkor még itt végződött Nagynyúl falu. Később a keresztet két ízben is felújították. Először Józsa Márton és neje Szűts Magdolna 1910-ben, aztán 2000-ben özvegy Kovácsics Gézané. Eredetileg ez a kereszt állt a vörös csillag helyén a tér közepén, de a kommunisták mindenáron szerették volna véglegesen eltüntetni onnan. Szerencsére a térképészek nem engedték, mert a katonai térképen rögzített tereptárgy volt, így csak ahhoz járultak hozzá, hogy a tér közepéről a szélére kerüljön. A vörös csillag eltávolítása után aztán nem ez a régi kereszt került vissza eredeti helyére, hanem, amint az előző kereszt bemutatásánál kiderült, Szuchentrunk esperes úr újat készíttetett oda.

Amikor **a IV. stáció** (Jézus édesanyjával találkozik) keresztje felé elindulunk **1650 méteres szakaszon bátran kövessük a 3. stáció mögött elhaladó Győrtől Pannohalmára menő kerékpárutat**. Ez a 82-es főút bal oldalán halad, aztán hamarosan balra bekanyarodik a Hunyadi-telep szélső utcájába, ezen végigmenve az Új utcát elérve ott jobbra fordul és 50 méter megtétele után balra kanyarodva rövid szakaszon megint követi a 82-es főút bal oldalát. Ezután végigmegy a Kert utcán. A Gerhai-kanális hídján átlép és kiér a faluból, aztán nemsokára derékszögben jobbra fordul és egy kis zöldegyes boltnál újra eléri a 82-es főút. Innen a főúttal párhuzamosan haladva mintegy 500 méter megtétele után hatalmas nyárfák oltalmában feltűnik a túloldalán álló Vörös kereszt. A kereszttel szemben óvatosan lépjük át a kerékpárút és a főútvonal közti apró híddal átívelt árkot, majd zebra hiányában **nagy körültekintéssel keljünk át a 82-es főúton**.

AZ ÚJ VÖRÖS KERESZT

↑ A RÉGI PLÉH-KRISZTUS

IV. STÁCIÓ JÉZUS ANYJÁVAL TALÁLKOZIK

Jó Anyád jön veled szembe',
szíve vérez, reszket teste.
Találkozni Véled vágyom,
ez örömöm s boldogságom.
Vezess, Uram, vezess engem,
Veled éljek földön s mennyben.

A 82-es főúton átkelve nyárfák árnyékában pillanthatjuk meg **a IV. stációt, vagyis a Vörös keresztet**. A mai helyén már az 1784-es térkép is keresztet jelöl, így valószínűleg ez lehet a község legrégebbi út menti feszülete. Az egykori pléh-Krisztushoz 2008 őszén körmenettel vonultak ki a község lakói a teljesen megújult kereszt felszentelésekor. Erre az alkalomra készült az alábbi vers.

Kereszt az écsi oldalon...

*Út mentét őrző Krisztusok,
Hány fogja fel, ki átrobog,
S hány akad, aki föltekint,
Befelé nyeljük könnyeink...*

*Keresztek útján, szerteszét,
Ki-ki vonszolja életét,
Gazdagnak lenni boldogan,
Törtetve igyekszik, rohan...*

*De hova sietsz, mondd, tudod,
Nem hagytad-e el Krisztusod?
El is feledted már talán?!!
Értünk szenved itt fönna fán...*

*Magunk szabta keresztjeink,
Látod a Krisztus ránk tekint,
Értünk vonaglik, tiszta seb,
Szeretné, ki-ki értse meg:*

*Arcod, ha sárba hempereg,
Ő viszi a keresztedet,
S nem hagy már egyedül soha,
Értünk történt a Golgota!!!*

*Út mentén őrt áll Krisztusod,
Tekintsen rá, ki átrobog,
Kereszt az écsi oldalon,
Ránk fér az égi oltalom...*

*Szűcs Mihály
Nyúl, 2008. szeptember 14-én*

Az V. stációt jelképező keresztig nem kevesebb, mint 1850 métert kell megtennünk. Induljunk hát el a Vörös kerestől a hegy felé menő úton. Egy hármás útkereszteződésben hamarosan elérjük az Apor Vilmos utca féloldalas utcásorának házait. (Itt utunkat balra kanyarodva kell folytatni a gerhai kereszt felé, de ha van időnk és nem vagyunk fáradtak, akkor utunkat megszakítva érdemes körülnézni az Apor Vilmos utcában is, ahol az egykori püspöki nyaraló műemlék épületét, és tőle nem messze néhány különleges alakú tölgyfát csodálhatunk meg.)

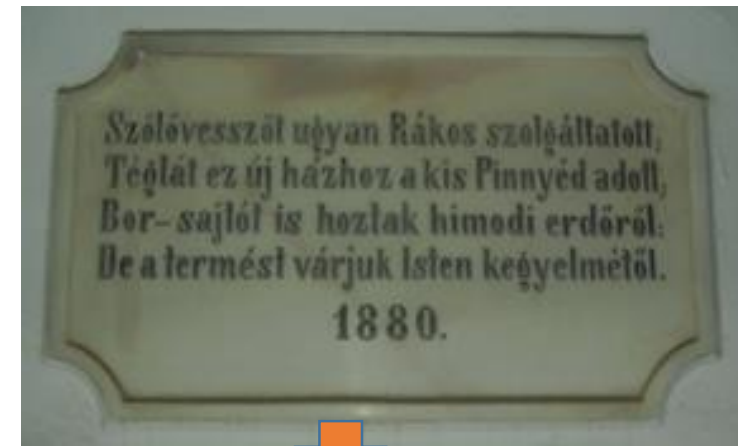
AZ EGYKORI PÜSPÖKI NYARALÓ

APOR VILMOS

Az Apor Vilmos utca bal oldalán a **Győri Püspökség** egykori szőlőjének **présházépületéhez** (a püspöki nyaralóhoz) érünk. A ház ugyan már gazdát cserélt, de új tulajdonosa is szépen megőrizte az épület műemlék homlokzatát, rajta a latin felirattal: **GAUDETE IN DOMINO SEMPER**, (ÖrvendjeteK mindig az Úrban!) Díszes kapuzata is megmaradt. Itt állt egykor a Főapátság 1880-ban készült óriás faprése, mely jelenleg a Községháza előtti parkban kapott helyet. A püspökség szőlőjébe korábban a kispapokat is gyakran kihozták dolgozni. Nyúli öregek elbeszéléseiből tudjuk, hogy **Apor Vilmos, aki akkor még Győr püspöke volt, sokszor megfordult itt,** és ha kellett, maga is példát mutatott a kispapoknak a fizikai munkában.

Tovább menve a jobbra forduló utca előtt bal felől a Tölgyfa utca 2. számú ház udvarán **tőben elágazó különös alakú védett öreg tölgyfák** láthatók. Az itt élő család nagy szeretettel védi a becses famatuzsálemeket

Szőlővesszőt ugyan Rákos szolgáltatott, Téglát az új házhoz a kis Pinnyéd adott, Bor-sajtlót is hoztak himodi erdőről, De a termést várjuk Isten kegyelmétől. 1880.

TŐBEN ELÁGAZÓ TÖLGY

A VÖRÖS KERESZTTŐL A GERHAI KERESZTIG VEZETŐ ÚT RÉSZLETEI

A kitérő után térjünk vissza azonban az előbb említett hármás útkereszteződésbe. A Vörös keresztől jövet az Apor Vilmos utcánál forduljunk balra, Écs felé és mintegy 200 méter megtétele után a földút jobbra, a hegy felé kanyarodik és a térszint fokozatosan emelkedni kezd. Fialat akácok szélén vezet az út felfelé. Lakossági összefogással tették járhatóvá a lejtős útfelületet az itteni szőlőtulajdonosok. Beton „talpfák” sorozatán haladunk felfelé a hegyoldalon. A meredekebb résznél az út jobbra fordul, aztán vízszintesen vagy alig emelkedve halad el néhány újonnan épült, hétvégi házzá fejlesztett, pincével egybeépült présház előtt, míg a Kis-Gerha felől jövő, felszínbe mélyült utat el nem éri. Itt éles szögben forduljunk balra követve a **Kis-Gerha** vonalát. Jobbra szőlők, présházak, hétvégi házak kísérik bennünket. A talpfákkal megerősített út egy darabig még velünk tart, aztán a víz vájta felszínbe mélyülő kocsút fokozatosan eléri a külső térszint. Jobbra egy nemrég nádazott pince előtt érdemes megállni.

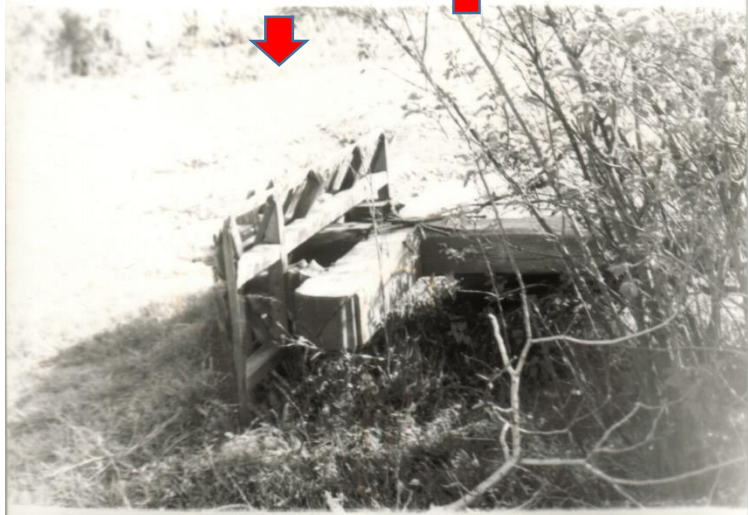
Remek kilátás nyílik innen egyrészt észak felé, Győr irányába, másrészt keletnek. A Sághalom mögött a távolban telepített szélerőművek lapát-kerekei tűnnek elénk. Alattunk pedig Nyúl község terül el, jól kivehető a 82-es főút autóktól nyüzsgő csíkja. Jobbra kordonos szőlőtáblák terpeszkednek, balra frissen nőtt akácok rontja a kilátást Pannonhalma felé. Itt már 200 méter magasságban járunk. Mielőtt elérnénk a Nyúl és Écs között húzódó járhatatlan vízmosást, jobbról feltűnik az Ajka-Győr gázvezeték irányjelző oszlopsora. Jobbra kanyarodva kövessük a gázvezeték nyomvonalát.

V.STÁCIÓ CIRÉNEI SIMON SEGÍT VINNI JÉZUS KERESZTJÉT

**Simon szíve együtt dobban,
segít Néked, lépdelj jobban.
Szívem másban testvért lásson,
segítsen az embertárson.
Vezess, Uram, vezess engem,
Veled éljek földön s mennyben.**

A RÉGI ÉS ÚJ GERHAI KERESZT

Rövid gyaloglás után felérünk a **Gerhai kereszt**hez, mely Keresztutunk **V. stációja** (Cirénei Simon segít Jézusnak.) Korabeli fényképek tanúsítják, hogy a mai kereszt őse fazsindelyes tetőszerkezetű volt. Nem tudjuk mikor állították, de azt igen, hogy az 1927-es évszám állt az oldalán.

Ennek pusztulása után tetőszerkezetének alakját megőrizve pala fedelet kapott a kereszt, de függőleges szára megrövidült. A feszület teljes megújítására 2010 nyarán került sor, megáldására körmenet zárandokolt ide 2010. augusztus 15-én, Nagyboldogasszony napján.

A GERHAI PIHENŐ

NÁDAS HÁZ AZ ÉCSI OLDALON

MAGASLES A GERHATETŐN

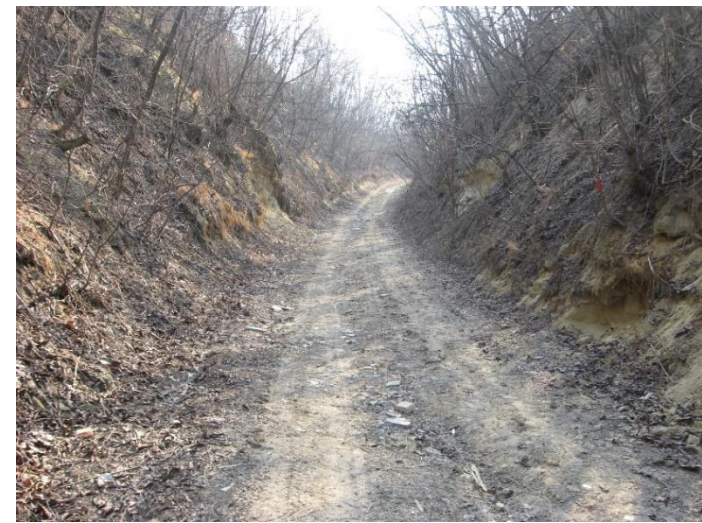
A Gerhai kereszt a község másik túraútvonalának, a **Kökörccsin-körútnak** is fontos állomása, ahol asztalok, padok várják a pihenni vágyókat. A kereszt előtt kocsíút vezet át Écsre. A második világháború után még a nyúli oldalon is utcasor állt itt, ma már csak az écsi oldalon maradtak házak, köztük néhány nagyon régi nádfedeles is. Érdeemes pár percet szánni arra, hogy ott is körülnézzünk. Ezek a nádfedeles döngölt falú 200-250 éves parasztházak már csaknem teljesen eltűntek mindkét községből. Nyúlon a Madarász utca, a Berek, a Rigós és az Egese utcában maradt belőlük néhány mutatóba. A Gerhai kereszt mögött egy 240 méter magas névtelen kopasz domb emelkedik. Ha időnk engedi, ide mindenképpen érdemes felkapaszkodni!

Ez a magaslat Nyúl község egyik legjobb kilátópontja.

Csaknem teljes körpanorámában lehet részünk. A tájékozódást egy faoszlopra erősített irányjelzős tájékoztató is segíti. ÉNy felé a kilátóval megemelt 313 méter magas **Lila-hegy** és az URH antennát hordozó **Hegyes-magas** (309 m) zárja a látóhatárt, É-felé tiszta időben, akár a Pozsony melletti **Kis-Kárpátokig** el lehet látni. Győr házrengetegéből szépen kiemelkedik a Városháza tornya, valamint a Színház épülettömbje, illetve a szabadhegyi TV-torony. Jobbra a Kisalföld síkján messzire fut a szem keleti irányba, a **Gerecse** felé. DK-en pedig a **Pannonhalmi Monostor** koronázza a Sokoró szélső vonulatát.

A GERHATETŐ CSAKNEM TELJES KÖRKILÁTÁST KÍNÁL

AZ ÖREG-GERHA SZIGORÚAN VÉDETT VADVIRÁGOK ÉLŐHELYE

A VI. stációt jelképező keresztig csaknem 1,5 kilométert kell gyalogolnunk. Utunk először ÉNy felé tartva azon a területen vezet ahol, a háború után még utcásor volt. Az itt élő idős emberek aztán lassanként kihaltak vagy leköltöztek a faluba lakni. Házaikat lebontották, vagy azok az időjárás viszontagságainak kitéve maguktól romhalmazzá változtak. Ma már csak a gyümölcsfák és az út menti orgonabokrok jelzik az egykori udvarok helyét. A közeli domboldal déli lejtői ritka, így védett vadvirágok élőhelyei (leánykökörccsin, különböző kosborok, stb.). Továbbmenve az út fokozatosan jobbra kanyarodik és egyre mélyül. Egykor a domb gerincén végighaladó kocsíút a benne végigfolyó csapadékvíz hatására lassan löszmélyüttá változott. Itt-ott a vízmosás falából homokkőpadok és tömbök állnak ki. Itt már az **Öreg-Gerhában** járunk. Az út tovább mélyül, fölöttünk összeérnek a két oldalt behajló akácok.

A 6-10 méterre mélyülő szakadékszerű völgy erőteljesen lejt, alját a lezúduló esővíz időről időre kikezdi ugyan, de mivel elég sokan használják, így mindig újra és újra járhatóvá teszik. (Esős időben és télen az Öreg-Gerha nagyon nehezen járható!) A romantikus vad vízmosás végül egy felhagyott homokbányához ér. Valójában itt fut össze a **Kis-Gerha az Öreg-Gerhával**. Az Y alakban szétágazó utak fogják közre a felhagyott bánya 6-8 méter magas homlokfalát, melyben színpompás tollazatú védett **gyurgyalagok** költenek tucatszámra. Költőüregeiket mélyen a löszfalba ássák

A két Gerha egyesülése után az inntől már aszfaltutas mély vízmosás É felé tart és fokozatosan lealacsonyodva az **Incső** kikövezett vizes árkánál ér véget. Itt forduljunk balra. Utunk elválík a Kököröcsin-körúttól, mellyel a homokbánya óta együtt haladtunk.

A FELHAGYOTT GERHAI HOMOKBÁNYA MEREDEK PARTFALA GYURGYALAGOK KEDVELT KÖLTŐHELYE

A GYURGYALAG A LEGSZÍNESEBB HAZAI MADÁRFAJ

A RÉGI KALMÁR-KERESZT

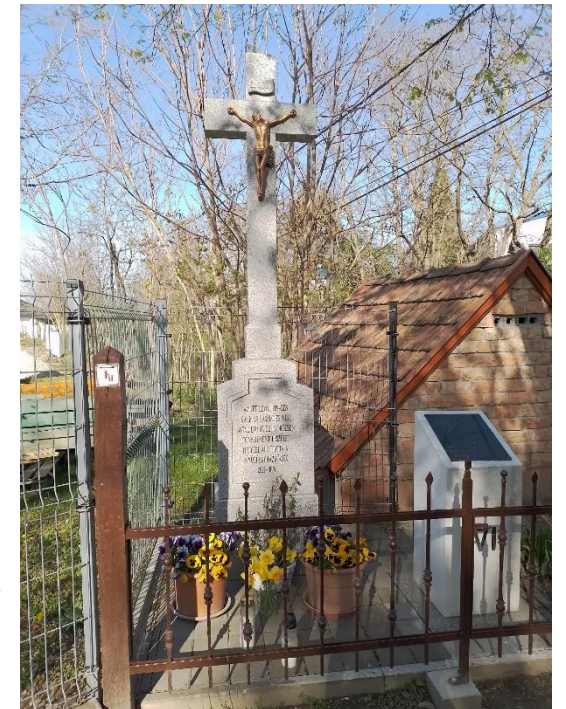
Mintegy 200 métert kell csak megtennünk az **Incső** utcában, amikor egy 4-es útkereszteződésbe érünk. Ne menjünk tovább a köves árok mellett, amelyet eddig követtünk, hanem forduljunk jobbra és **fönn a part tetején egy fa takarásában, kissé elrejtve megpillanthatjuk a VI. stációt** jelentő, itteni nevén **Kalmár-keresztet**, amelyet 1929-ben állíttatott Kalmár László es neje. Felújítására és megáldására 2010-ben ünnepélyes keretek között került sor. Teljes megújítása utáni felszentelése 2022-ben július 3-án történt.

VI. STÁCIÓ
VERONIKA KENDŐJÉVEL
LETÖRLI JÉZUS ARCÁT
Kendőjével Veronika
Szívét-lelkét nyújtja oda.
Jézusom, most arra kérlek,
Együtt érző szívvel éljek.
Vezess, Uram, vezess engem,
Veled éljek földön s mennyben.

AZ ÚJ
KALMÁR-KERESZT

A VII. stáció (Jézus másodszer esik el a kereszttel) fészületéig mintegy 650 métert kell megtennünk a lassan jobbra kanyarodó **Alsó-Héma** utcán, mely fokozatosan lejtve az **Iskola** utcába torkollik. Ott balra fordulva 100 m-es gyaloglás után pillanthatjuk meg a **Salamon-keresztet**, mely 4 út találkozásánál áll, balra az Iskola utca-Zrínyi utca szögletében. Ezt a keresztet 1923-ban állította Salamon József és neje, Jakatics Teréz. Felújítás utáni ünnepélyes megáldására 2009. szeptember 6-án került sor.

A FELÚJÍTOTT SALAMON-KERESZT

VII. STÁCIÓ JÉZUS MÁSODSZOR ESIK EL A KERESZTTTEL

**A keresztnek nehéz terhe
ismételten földre ver le.
Bár fölkelnék én is újra,
s nem lépnék már gonosz útra.
Vezess, Uram, vezess engem,
Veled éljek földön s mennyben.**

PIHENŐHELY A BUSZFORDULÓ MELLETTI NEFELEJCS TÉREN

A Salamon-keresztől már jól látszik a Győrújbarát-Nyúl autóbuszvonal végállomása, **buszfordulója**. Ha utunk feléhez érve elfáradtunk, a buszforduló melletti **Nefelejcs tér** pihenőhelyénél asztalokra és padokra találhatunk. Ha nincs elég időnk folytatni a Keresztút bejárását, akkor itt, a Keresztút felénél, a busz végállomásánál van módunk félbeszakítani utunkat, hogy a következő hétvégén, vagy a számunkra alkalmas időben innen folytassuk.

VIII. STÁCIÓ

JÉZUS SZÓL A SÍRÓ ASSZONYOKHOZ

Ne miattam jó asszonyok,

bűnötök miatt sírjatok,

Ezen túl már magam szánom,

s minden vétkem magam bánom.

Vezess, Uram, vezess engem,

Veled éljek földön s mennyben.

A DOMBOLDALHOZ SÍMULÓ GYILKOS KERESZT

Mintegy fél kilométerre a Salamon-keresztől, a **Hématető** oldalában áll a **Keresztút VIII. állomását** (Jézus szól a síró asszonyokhoz) jelentő un. **Gyilkos kereszt**. Legegyszerűbben úgy juthatunk oda, hogy a **Táncsics Mihály utca** végén, a buszfordulóval szemben, a Márton Otthon előtt kezdődő járdán indulunk el Győrújbarát (ÉNy) felé. Kb. 250 méterre a Salamon-keresztől nyílik balra egy keskeny, de a gépkocsikerekék sávjában szilárd burkolattal ellátott út, a **Hársfa utca**, mely fokozatosan (mintegy 20 métert) emelkedve egyenesen a Gyilkos kereszt felé vezet. Az utcácska névadója az a terebélyes, helyileg **védett hársfa**, mely lombosátrával oltalmat ad az út fölötti hegyoldalban megbúvó, bokrokkal részben takart, az út fölötti hegyoldalban felállított keresztnek, melyhez lépcső vezet. A kőkereszt felirata szerint 1921-ben állították kiengesztelésül. Egykor a kereszt helyén álló vincellérházban meggyilkolva vérbe fagyva találták a vincellér feleségét és két kisfiát. A gyilkos csak az újszülött csecsemőt hagyta életben. A gyanú a vincellérre terelődött, féltékenységi bosszúval vádolták, de ő ki tudta menteni magát a vád alól. A szőlő tulajdonosa elbontatta a gyászos emlékü házat és valaki engesztelésül keresztet emeltetett a helyére. Később egy vihar a feszület melletti fát a keresztre döntötte, és az összetört. Amikor a vincellér meghalt a temetésekor jégeső támadt elcsúfítva a vincellér koporsóját. Bár később a keresztet egy jótét lélek (állítólag az életben hagyott, közben felnőtt fiú) helyreállíttatta, de az utána eltelt 9 évtized alaposan megviselte, így teljesen új feszület készült a régi helyett. Szentelésére 2009. augusztus 16-án került sor, ahova körmenettel érkeztek a hívek.

DOMONKOS ISTVÁN

plébános, író
(1862-1923)

1862. augusztus 19-én született Győrben, de családja Ászárról származott. Édesapját korán elvesztette, édesanyja Jászai Marinak volt a keresztanyja. Iskoláit a győri bencéseknel kezdte, már itt írogatott. Később a zirci ciszterciákhoz járt, de betegsége miatt a gimnáziumot Nagyszombatban fejezte be. Mivel a pozsonyi jogi tanulmányokat idegének érezte, Győrben belépett a szemínáriumba. 1889-ben szentelték pappá. Káplánként 2 évet töltött Mihályiban és Bagyogon, majd plébános helyettes lett Rábatamásiiban. Déri plébánossága idején jelent meg egy verseskötete és két prózai műve.

Írásművészete akkor teljesedett ki, amikor 1905-ben Nyúlra helyezték. Könyveiben a szegények és öregek egy-egy jellegzetes képviselőjének sorsát, életét örököltte meg. „Szerettem azokat, akikről írtam” vallotta egyik művében. Írása Gárdonyi, Tömörkény, Móra és Mikszáth kötetének hangulatát idézi. Szereplőiről személyiségjegyek hosszas bemutatásával részletes rajtot készít. Egy kritikusa szerint „írásai rajzok köre novellákba sűrített regények”. Történetecinek központja a sok baj, csapás, szenvedés. Szívesen használ népnyelvi fordulatokat. Szinte egész Európát beutazta, kétszer járt a Szentföldön is. 1923. augusztus 9-én halt meg Nyúlton. Győrben a nádorvárosi temetőben családi sírban nyugszik. Községünkben a Héma-tető oldalában levő Domonkos-villa őrzi emlékét, ahol egykor szívesen tartózkodott. Főbb művei:

Versikék (Győr, 1891)

Az élet hullámain (Bp., 1905)

Pásztorjáték (Bp., 1904)

Barizsák a szántóföldön (Bp., 1905)

Szentföldi zarándokút (Bp., 1905)

Testvérek (Győr, 1910)

Zichy Nándor gróf élete (Bp., 1912)

Atyám fia! (Bp., 1915)

A muszka pipa (Győr, 1916)

A kard joga (Szombathely, 1917)

Szellő Margit (Győr, év nélkül)

Monológok (Győr, év nélkül)

Betlehem-járás könyve (Bp., év nélkül)

„Szerettem azokat, akikről írtam” (Győr, 2015)

A DOMONKOS-EMLEKTÁBLA

A RÓKA-HÁZ

A Gyilkos kereszt szomszédságában, (tőle jobbra) a Hématető domboldalában áll a nyúliak szóhasználatával „**Róka-háznak**” nevezett emeletes épület. Ezt a házat egykor **Domonkos István (1862-1923) író** birtokolta, aki 1905-től 1923-ig volt a nyúl község plébánosa. Novelláinak gyakran főszereplői nyúli szegény emberek. A nép nyelvét is felhasználva, aprólékosan kidolgozott jellemrajzokban mutatta be a falusi emberek kemény sorsát, nehéz életét (filoxéravész, kivándorlás, világháború, stb.) E ház ma Günther-villa néven az író nővérének dédunokájáé.

Domonkos István írói tevékenységét a plébánia falán két emléktábla is őrzi. Az egyiket a Szent István Akadémia állíttatta, a másikat pedig a Nyúli Értéktár Bizottság, de a helyi általános iskolában is van emléktáblája.

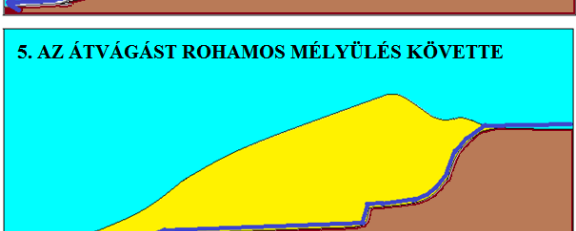
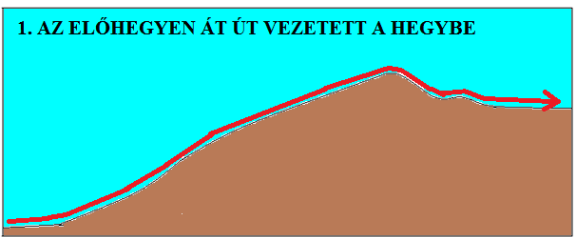

A IX. stációt jelképező keresztig (Jézus harmadszor esik el a kereszttel) kicsit több mint 1 km megtétele vár ránk. A lépcsőkön visszatérve a mélyútba folytassuk utunkat a kereszt alatt balra haladva a domboldalon felfelé D-i irányba. Jobbra pincék és présházak mellett visz el utunk. Mintegy 300 m megtétele után a mélyútból kiérve (egy piros tűzcsapnál) érjük el a dombtető gerincén végigfutó utat. Hegyes szögben forduljunk jobbra és ÉNy-i irányba kövessük a **Hématető** víkendházakkal lazán beépített utcáját. Itt már nagyjából 180-185 m magasan járunk. Jobbra nagyszerű kilátás nyílik a Gyórtól Pannonhalmáig elterülő tájra, balra pedig a **Héma utca** házai tűnnek elénk, mögöttük pedig a **Cseh-hegy** vonulata magasodik. Ez a 600 m-es útszakasz egyenesen kivisz bennünket a község egyik leghíresebb látnivalója, a **Szurdik** partjához. Az óriásvízmosást innen felülről is jól megfigyelhetjük, a legszebb rálátás a Hématető legmagasabb pontjáról nyílik a **Sárkánylik pincével** szemben. Fentről jól látható a Szurdikban felvezető forgalmas aszfaltút is, mely Nyúlhegy legfontosabb természetes kapuja. Aki már innen egyszer is lenézett a szakadék mélyére, önkéntelenül felteszi a kérdést, hogyan alakulhat ki ekkora vízmosás?

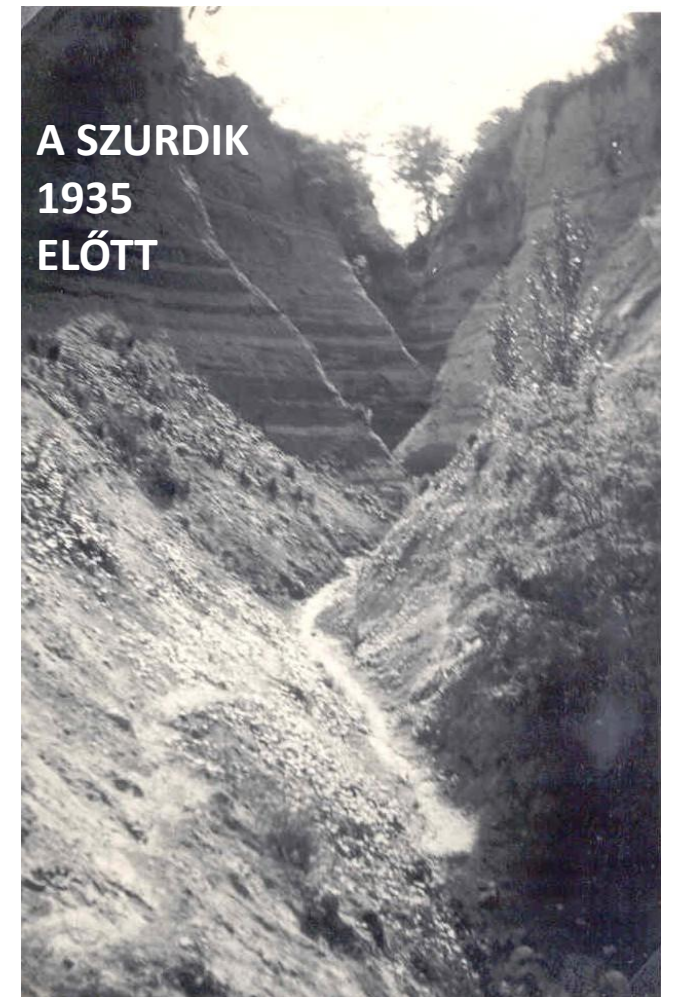
A SZURDIK
FENTRŐL

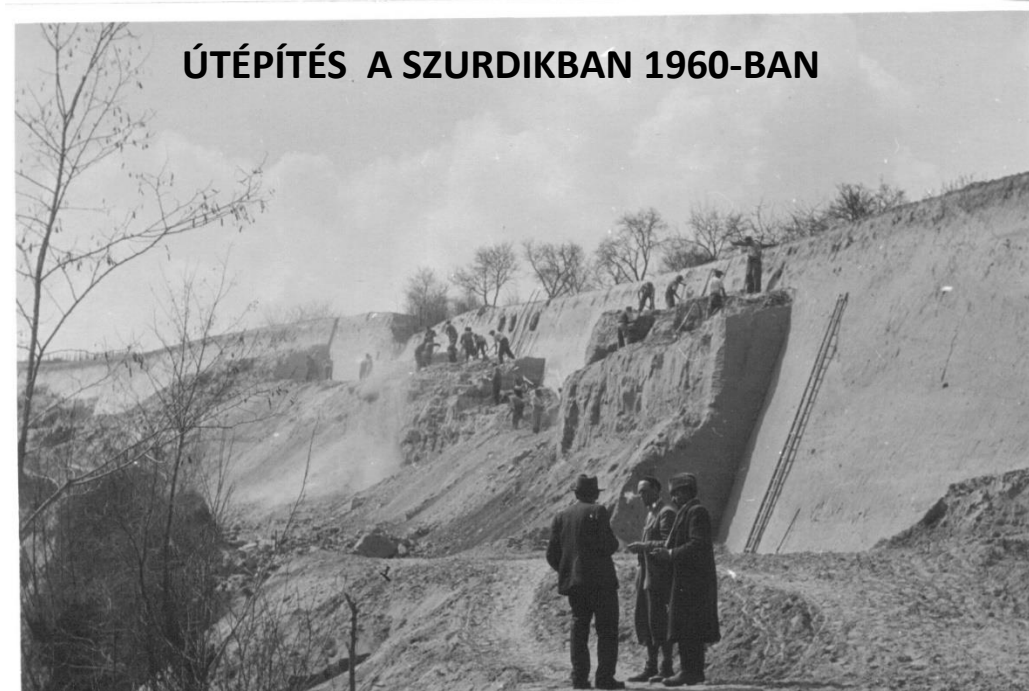

Ugyanis a **Szurdik** lényegében egy 630 méter hosszú, 40-60 méter széles, és 20-30 méter mély óriásszakadék, mely fokozatosan alakult ki az utóbbi 150-200 évben. Ez az irdatlan „sebhely” a Hématető ÉNy-DK irányú vonulatába, rá merőlegesen, DNy-ÉK irányban jött létre részben a heves esőzések nyomán lezúduló időszakos vizek hatására, részben pedig emberi beavatkozásra. Minden bizonnyal már a XIX. század első felében a Héma-tetőn átvezető út mindkét irányú lejtőjén a kocsikerék nyomán felvágott laza löszrétegben kialakult egy-egy löszmélyút. Ezek a gerinc felé egyre jobban bevágódva, hátrálva lassanként a vízválasztónál csaknem összeértek már, amikor az akkor élő nyúli hegybeliek a folyamatot felgyorsítandó átvágták a két löszmélyút közti vakond-járatokkal már amúgy is átluggatott nyeret. Tették ezt azért, mert az átvágás előtt a fölöttük elterülő mintegy 2 km²-es területről a csapadékvizek itt egyesültek az előhegyként kimagasló Hématető lábánál és az alatta elterülő Héma utcán vágtattak végig rendszeresen veszélyeztetve az ott élők életét és házait. A kellően át nem gondolt beavatkozás, az átvágás azonban túl jól sikerült.

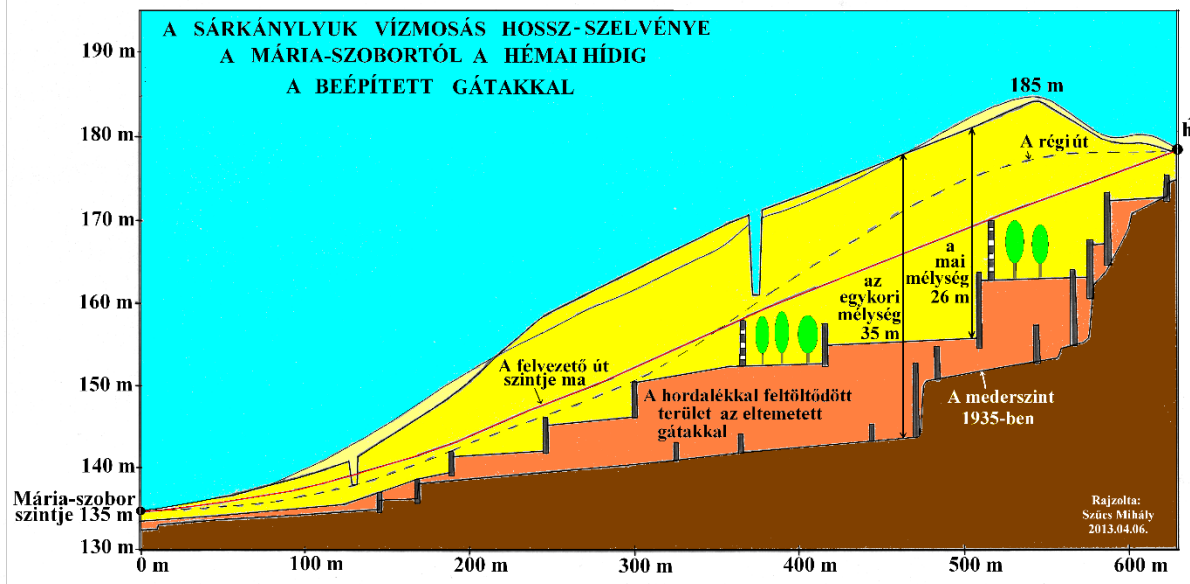
A hegyben összegyűlt vizek szívesen elfogadták új lefolyási irányukat, hiszen a hatalmas szintkülönbségből (50 m) adódó lejtéssel gyorsabban elérhették a hegy lábát. A másodpercenként akár 20-21 m³ vizet produkáló rohanó áradat pár évtized alatt egyre szélesedő és mélyülő omladékvölgyet, szaknyelven szurdokot hozott létre, amit az itt élő „i-ző” tájszólású lakosság nemes egyszerűséggel csak Szurdikként emleget. A szakadékból elhordott kőzetanyagot a víz a síkságra települt falu házára zúdította időről időre elárasztva azokat. A panaszok enyhítésére ezért később a Szurdikból kilépő árvizeket egy a falut védő gáttal a Kis-Pándzsa medre felé terelték.

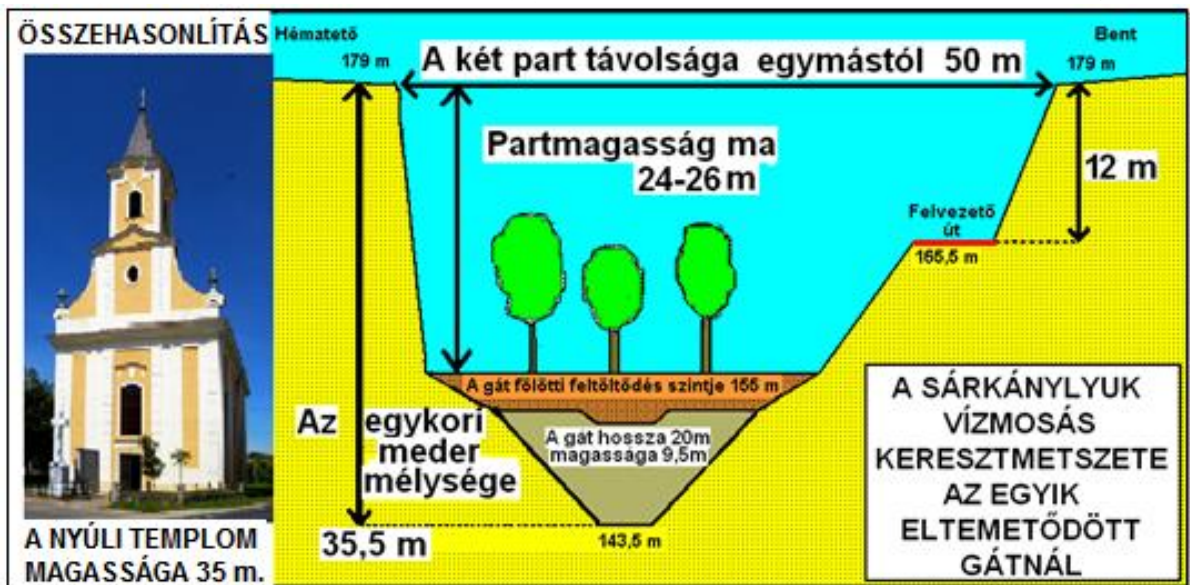
Végül a veszélyes folyamatot 1935-ben hatalmas **gátrendszer kiépítésével sikerült megállítani**. A lassan meginduló feltöltődés miatt a gátépítést később többször is megismételték. Kiépült a hegybe vezető út nyomvonala is. Idővel a gátak mögött fák nőttek, melyek fékezik a lerohanó vizek erejét.

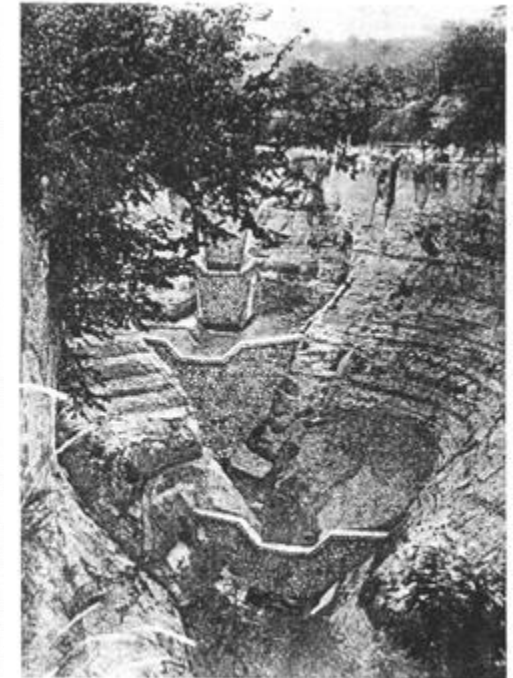
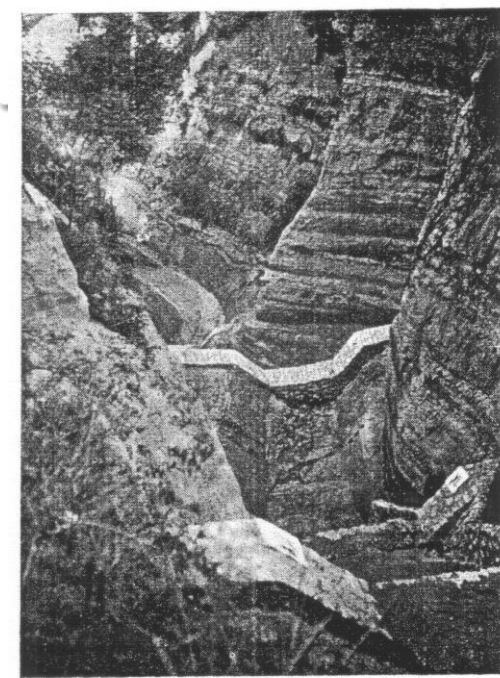
ÚTÉPÍTÉS A SZURDIKBAN 1960-BAN

A hémai híd szintje 178,5 m

AZ 1935-BEN ELKÉSZÜLT GÁTAK

14. kép. A XII., XI. és X. sz. gátak felül- A IX., X. és XI. gát a jobb partról nézve

A SZENT DONÁT-KÁPOLNA

BÚCSÚI NAGYMISE 2010-BEN

A KÁPOLNA BELÜLRŐL

A Szurdik fölötti Hématetőről az út a **Héma utcába** ereszkedik, innen a Szurdik hídján át érjük el a vízmosás felől feljövő utat. A híd után forduljunk balra és kövessük a hegyből érkező mély köves árkot. Hamarosan elhaladunk a nekünk jobbra eső Madarász utca torkolata előtt. Ha az itt kezdődő Kápolna utcán elindulunk, nemsokára feltűnik a hegybeliek büszkesége a Szent Donát-kápolna, és a mellette álló, 9. stációt jelentő kereszt. Mielőtt azonban a kápolnához érnénk, balra, az árkon túl, egy kisebb épület mellett haladunk el. Az ebben található kiállítótér **a község helytörténeti gyűjteménye**, mely csoportok jelentkezése esetén a község házában munkaidőben (H-Cs: 8-16 óráig P: 8-13 óráig) történő előzetes telefonos (06-20-589-2532) egyeztetés után vezetéssel látogatható.

Öreg, **védtet hársvák** árnyékában húzódik a nyúlhegyi **Szent Dfonát-kápolna**. Szentélye a római korban vértanúvá lett püspököt ábrázoló oltárképpel együtt 1710-ből való. Eredetileg ez valószínűleg csak egy út menti körmeneti stáció volt, amit aztán 1830-ban építettek ki kápolnává, de a harangtornyot csak 1901-ben ragasztották hozzá. Ekkor került a helyére a két kis harang is. Szent Donátot Nyúlon is, mint a szőlők védőszentjét tisztelik. Már csak évente egyszer tartanak itt misét, ugyanis a szent ünnepét (aug. 7.) követő vasárnap a kis kápolna az egész község nagy templomává lép elő: rendszerint vendégszónok meghívásával szabadtéren tartják az ünnepi, a búcsúi nagymisét, melyre az egész községből nagy számban érkeznek nyúliak és vendégeik. A hársvák alatti szabadtéri padosorok nemcsak búcsúkor, de az arra járó zarándokoknak egész évben árnyas pihenőhelyet kínálnak.

AZ ÚJ KÁPOLNA MELLETTI KERESZT

A IX. stációt (Jézus harmadszor esik el a kereszttel) képviselő **Kápolna melletti kereszt** 1879-ben készült Felber Mihály adományából, mely 129 év alatt nagyon rossz állapotba került, ezért 2008-ban az eredetivel teljesen megegyező alakú újat készítettett helyette az Egyházközség. Szentelésére még ugyanabban évben, búcsúkor került sor. (aug.10.).

A KÁPOLNA KÖRNYÉKE PIHENŐHELYET IS KÍNÁL

IX. STÁCIÓ

**JÉZUS HARMADSZOR
ESIK EL A KERESZTTEL
Testedet a kereszt súlya
harmadszor is földre sújtja.
A küzdelmet nem adom föl
újra éljek kegyelemből.
Vezess, Uram, vezess engem,
Veled éljek földön s mennyben.**

A község legmagasabban fekvő keresztje (250 m-en) a Lila-hegy lábánál levő pléh-Krisztus képviseli **a 10. stációt** (Jézust megfosztják ruháitól) A kápolnától a Hideglelős keresztnek nevezett fészületig 1,3 km a távolság és 70 méter a szintkülönbség!

A kápolnát elhagyva továbbra is kövessük a Kápolna utca vonalát, mely előbb DNy felé halad, majd lassan Ny felé fordul, aztán kettéágazik. Bal oldali ága a **Berek** felé megy tovább, mely a Szurdikhoz hasonló, de kisebb méretű vízmosság, a jobb oldali ága pedig a Vaskapu utca felé fordul.

HAGYOMÁNYOS PINCESZÁJ

A VASKAPUI PINCEUTCA

A hagyomány szerint a régi időkben erős, vasból levő kapu állt itt. innen az utca **Vaskapu** elnevezése. A **Vaskapu** minden bizonnyal Nyúl község egyik legjellegzetesebb látnivalója, **tipikus pinceutca**. A 480 méteres löszmélyútnek különösen az alsó, bevezető szakasza látványos. Az esőzésekkor alázúduló víz 4-5 méteres meredek falú mélyutat hozott létre, ezek a partfalak az elmúlt századokban pinceásásra csábították az egykoron itt élőket. A hajdani utca ősi képére már csak a Szél Fiai Fogadó előtt balról betorkolló vízmosás gátja alatti partfalban lelhetünk. Korábban itt is fennmaradt egy partba mélyített kemence, amely azonban időközben elpusztult. Fölötte öreg ház áll mestergerendáján az építési évszámmal. Hajdanában a **Vaskapu** Nyúlhegy egyik népes utcája volt. Mára azonban csaknem teljesen elnéptelenedett. Lakói leköltöztek. A fiatalabbak a falu valamelyik lakótelepére az idősebbek pedig fokozatosan a temetőbe... Helyükbe az újkori népvándorlás más gondolkozású és szokású embereket hozott, akik új arculatú pincéikkel alakították át az ősi utcát.

A VASKAPÚI ÉPÍTKEZÉSEK ÓHATATLANUL TÁJIDEGEN BEAVATKOZÁSOKAT IS EREDMÉNYEZNEK.

A pincék előterének mai közel **egységes arculata az utóbbi 25-30 évben épült ki**. Elsőként Váradi László, a rendszerváltozás utáni első polgármester alakította ki példamutató módon saját pincéjének bejárati részét, ezt aztán utánozták és továbbfejlesztették a pincetulajdonosok. A löszfalakba sorakozó régi pincék új tulajdonosai egymással versengve építik ki pincéik bejárati részét. Régi pincetörök már csak egy helyen látható a meredek partfalban. Az épített bejáratok mögött többnyire a pincék belső világa is átalakult. Többen téglákkal kiboltoztatják, előtérrel vagy fogadótérrel bővítik pincéiket. Aki a borút követelményeinek is szeretne megfelelni, még vizesblokkal is ellátja. A kétoldalt ránk köszönő pinceszájak közt fokozatosan felfelé haladva érjük el balra a **Szél Fiai Fogadó** épületegyüttesét, jobbra a partfal folyamatosságát megszakítva a fogadó terjedelmes parkolója bontja meg az utca eddig egységes látképét. Bejáratánál hatalmas faprés nyújtózkodik. Ma a Vaskapu utcában a Szél Fiai Fogadóig **40 pince található**. **A pincesor a Pannonhalmi borvidék része**. A helyszín nemcsak a bortermelésnek kedvez (stabil mikroklíma, ideális hőmérséklet), hanem közösségi és **kulturális események, rendezvények helyszíne is**, például a Pannonhalmi Borvidék Pincefesztiválja, stb.

A SZÉL FIAI FOGADÓ

HATALMAS FAPRÉS

A felsorolt adottságok figyelembevételével az elmúlt évtizedek pozitív fejlődésének elismeréseként a Vaskapu pincesorát 2025. dec. 19-én vármegyei szintű nemzeti értéké nyilvánították.

FELÚJÍTOTT NÁDASHÁZ

VESSZŐFONATOS HOMLOKZATÚ ÉPÜLET

X. STÁCIÓ JÉZUST MEGFOSZTJÁK RUHÁITÓL

Ruha nélkül csúffá tesznek,
és epével keserítnek.

Ó, szemérmes tiszta élet,
bárcsak mindig követnélek!

Vezess, Uram, vezess engem,
Veled éljek földön s mennyben.

A HIDEGLELŐS
KERESZT →

A fogadótól felfelé a partfalak fokozatosan lealacsonyodnak és a pincék is elmaradoznak. Hamarosan egy útelágazásba érünk. Itt forduljunk balra, a Lila-hegyi utca felé. Ennek elején balra tornácos nádas házak mellett haladunk el. Van amelyik újonnan épült, egy másik már meglevő épület átalakításával vált ilyenné. Kár, hogy egyik sem illik a tájba, inkább az Alföldön néznek ki így a parasztházak. Az utca jobb oldalán a képet tovább tarkítva hivalkodó villa ágaskodik .

A fokozatosan emelkedő kaptató végén az erdő szélén elérjük a falu határát. Itt fönn a győrújbaráti határszélen 250 méter magasságban, a **Lila-hegy** lábánál fák alatti takarásban áll a **Hideglelős kereszt**. Megáldására 2010. május 30-án égdörgéssel, záporosóval kísért kellemetlen időben került sor. Ennek ellenére szép számmal vettek részt a hívek a kápolnától idáig kapaszkodó zarándoklaton. Az eredetileg itt álló pléh-Krisztus anyagát teljesen ki kellett cserélni, mert elég rossz állapotba került. A korábban itt állt feszület állításának évét nem ismerjük, bár az oldalán egy 1967-es dátum volt olvasható, ami akár a felújítás idejét is jelentheti. A „hideglelős” jelzöt vélhetőleg azért kapta, mert ezt is, mint az ország többi ilyen nevű keresztjét hideglelős, lázas betegek keresték fel gyógyulás reményében.

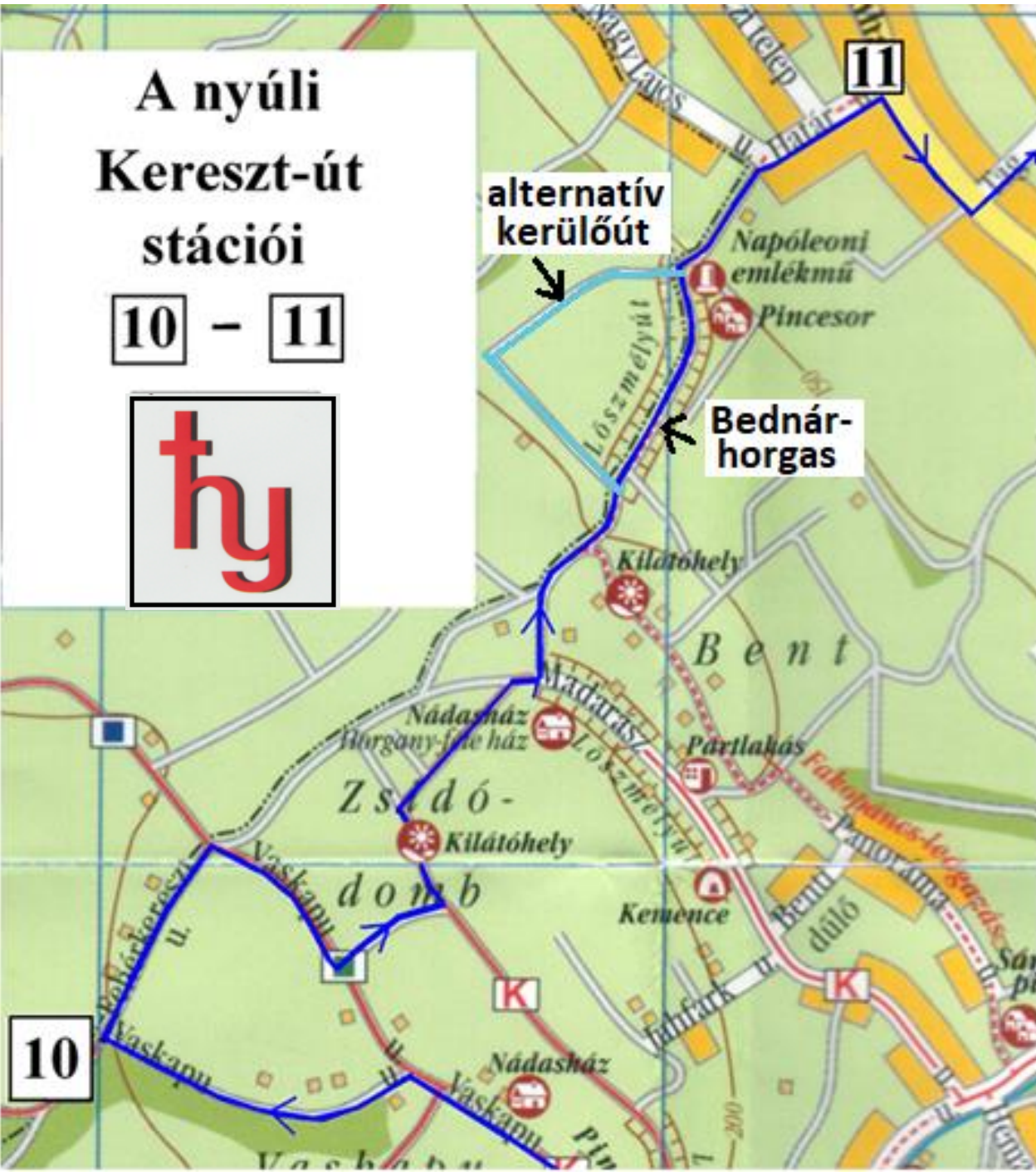
A nyúli Kereszt-út stációi

10 - 11

alternatív
kerülőút

Bednár-
horgas

A Hideglelős kerestől a **XI. stációt** jelképező Ácskeresztig 1700 méter a távolság. Induljunk el a Győrújbarátot Nyúttól elválasztó Fehérkereszt utcán, melynek inkább csak a bal oldalán, a Győrújbarát felőli részen vannak házak, nem egy közülük nagyon régi és rossz állapotú már. Jobbra szép kilátás nyílik Pannonhalma irányába és Nyúlhegy belseje felé.

Kb. 300 méter megtétele után útelágazásba érünk. Itt egy trafónál a jobb oldali utat válasszuk, mely erősen lejtve tart a Vaskapu utca felé. Újabb 250 métert ereszkedve a szőlők között balra keskeny kocsitút találhatunk, mely a Zsidó-dombra vezet. Menjünk fel ezen és a **Zsidó-domb** gerincét elérve forduljunk balra. Pár lépésre innen a Gerha-tető kilátópontjához hasonló irányjelző távolságmutatót találunk. Az előhegy (Bent) gerince fölött átlátva nagyon szép kilátás nyílik innen Pannonhalma irányába. Kicsit tovább menve elérjük a Zsidó-domb legmagasabb pontját (243 m), itt egy magán csillagvizsgáló közelében forduljunk jobbra és ereszkedjünk le a beton talpfákkal megerősített **Fülemüle utcácskán**, amely hétvégi nyaralóktól kísérvé meredeken lejt a Madarász utca vége felé.

A HORGÁNY-HÁZ

PINCE ÉS KEMENCE A LÖSZFALBAN

PARTLAKÁS

Leérve jobbra, kissé az úttól beljebb, ezért **nehéz észrevenni és könnyű elkerülni**, kiépített pihenőhely vár bennünket padokkal asztalokkal. Bár nem esik utunkba, de ha van időnk, kis kitérővel a **Madarász utcában** is sok érdekes látnivalót kereshetünk fel. Mindjárt a pihenőhely szomszédságában jobbra van pl. a **Horgány-ház**, amely talán a község legszebb, jó állapotban levő régi nádas háza. Hátsó falából búbos kemence domborodik elő. Kicsit lejjebb haladva balra az ördögcérnákkal beborított partfalból ablak néz le ránk. Mögötte egykori **partlakás** található, a községben az utolsó. Belül fehérre meszelt járatait még a XX. század derekán is lakták szegény sorsú emberek. Ez az utca is löszmélyút jellegű, így itt is pincék sora vezet bennünket. Jobbra az utca közepén **partba vájt kemencéket** láthatunk.

A BEDNÁR-HORGAS

Térjünk azonban vissza a Madarász utca végén levő pihenőhelyhez. Innen mehetünk ugyanis tovább az Ács-kereszt felé. A Madarász utca keskeny aszfaltcsíkja az utca végén jobbra fordul és kisebb emelkedővel felvisz bennünket a **Bent** nevű elődomb tetejére, ahonnan jó kilátás nyílik Győr irányába és K felé. Itt a kínálkozó panoráma ürügyén egész utcányi hétvégi ház, pompás nyaraló sorakozik. Ne a Panoráma utca vonalát kövessük azonban, hanem a kanyarulatból balra levezető erősen lejtős földúton haladjunk tovább. Nemsokára jobbra egy állatok számára elkerített karámnál növényekkel magasan benőtt vízmosás felső végéhez érünk. Itt az útirányt jelző nyilat követve a meredek lejtőn óvatosan ereszkedjünk le a **Bednár-horgasnak** nevezett vízmosás aljába. **(Ez az útszakasz esős időben és télen járhatatlan, de fentről alternatív úton megkerülhető!** Lásd az előző térképen világos kékkel jelölve!) Utunkon természetes homokkősziklák mellett haladunk el. Lenn a vízmosás alján kitaposott ösvény vezet bennünket **a kismegyeri csata foglyainak rabok emléktáblájáig.**

**A KISMEGYERI CSATA
FOGLYAINAK EMLÉKHELYE**

A VINCELLÉRHÁZ

Löszbe és homokkőfalba nyíló pincetorkok szomszédságában találjuk az emlékhelyet, melynek márványlapra erősített táblája arra emlékeztet bennünket, hogy Napóleon kismegyeri csatája (1809.06.14.) után, itt a nyúli pincékben tartották fogva a franciák azokat a grazi katonákat (112-en voltak), akiket a kismegyeri majorság elleni támadás során foglyul ejtettek. A biztos haláltól csak egy bátor helybeli nő mentette meg őket, aki helyismeretét felhasználva kiszökött az őrizetből, értesítette a magyar hadvezetést, ők aztán sikeres diplomáciával közbelépve még éppen időben meghiúsították a kivégzést. Végül egy évnyi franciaországi hadifogság után jutottak haza e katonák Grazba. Kis kitérővel az emléktáblától felfelé vezető úton a **Vincellér soron** is tehetünk látogatást.

A FELÚJÍTOTT ÁCS-KERESZT

Ha viszont tovább követjük a lejtős löszmélyutat, hamarosan elérhetjük a Rákóczi-telep szélső utcasorát, a **Határ utcát**. Ennek végén kisebb földhalom tetején, szigetszerű helyzetben, utak által közrevéve áll az **Ács-kereszt**. Fölé hajolva vadgesztenyefa védelmezi.

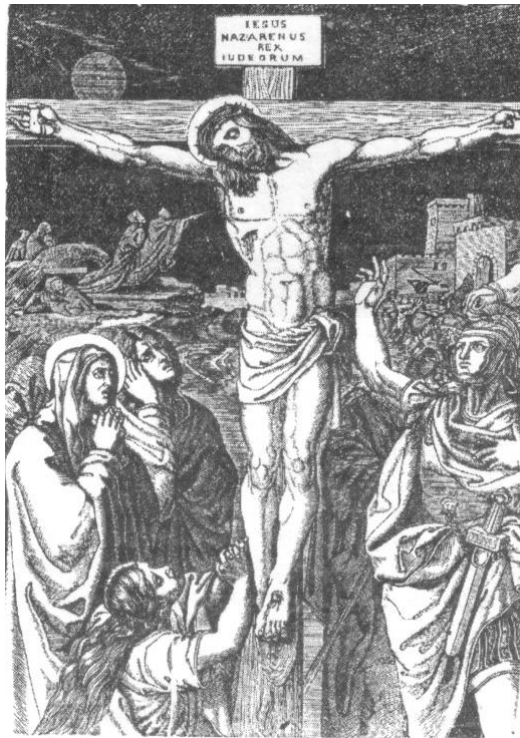
Ezt a feszületet 1926-ben állíttatta Ács András és neje, Farkas Etelka. Felújítására 2009 tavaszán került sor. Ezzel utunk 11. keresztjéhez, vagyis **XI. stációhoz** érkeztünk. (Jézust keresztre szegezik)

XI. STÁCIÓ JÉZUST A KERESZTRE SZEGEZIK

**Gyötrött tested felemelik,
bitófára fölszegezik,
A szentkereszt kedves nékem,
Jézus trónja, menedékem
Vezess, Uram, vezess engem,
Veled éljek földön s mennyben.**

A RÉGI ↑ ÉS ÚJ ↓ KISNYÚLI KERESZT

XII. STÁCIÓ JÉZUS MEGHAL A KERESZTEN

**A keresztfán elvéreztél,
élted adtad mi üdvünkért,
Ha megmosdom e szent vérben,
megbocsátva minden vétkem.
Vezess, Uram, vezess engem,
Veled éljek földön s mennyben.**

Az Ács-kereszt mintegy 1100 méterre van a **XII. stációnak** helyet adó Kisnyúli keresztől.

Induljunk el a Táncsics Mihály utcán Écs felé DNy-i irányba. Alig teszünk meg 200 métert, a Kiskulacs Vendéglővel csaknem szemben nyíló utcán, a **Tagúton** kanyarodjunk balra. A **Rákóczi-telep** mellett elhaladva mintegy 700 métert kell megtennünk, hogy Kisnyúl területén, **az Arany János utcát** elérjük. Itt forduljunk jobbra és ismét DNy-i irányba gyalogolva negyed km-el távolabb, az út baloldalán felfedezhetjük a **Kisnyúli keresztet**. Eredetijét 1868-ban állították az akkor még külön falunak számító Kisnyúl lakói. A 141 éves kereszt helyébe 2009. október 8-án a régivel formailag teljesen megegyező keresztet készített az Egyházközség.

A RÉGI ÉS ÚJ RAJOS-KERESZT

Folytassuk utunkat tovább az **Arany János utcában** a templom irányába. Nemsokára egy játszótérhez érünk, ahova mind jobbról, mind balról 2-2 utca torkollik. Itt forduljunk balra, de ne menjünk be a Park utcába, hanem a szélesebb **Béke utcát** választva haladjunk tovább, amely alig 150 m hosszú. Így gyorsan elérjük a **Kossuth Lajos utcát**, amelyen a 82-es főút forgalma zajlik. Itt, a Béke utca-Kossuth Lajos utca torkolatának a templom felőli oldalán (a Szent Donát borozó mellett) áll **a XIII. stációnak** helyet adó un. **Rajos-kereszt**, melyet 1901-ben állíttatott Rajos Mihályné, Ábrahám Erzsébet. A községnek ez a része, a templomtól idáig, már Káptalannyúl. Egykor itt végződött a falu, így került e kereszt Káptalannyúl falu végére. Először 1930-ban, majd 2009-ben gondoltak elődeink e feszület felújítására. A végül teljesen újra cserélt kereszt ünnepélyes megáldása pedig 2022. június 19-én történt.

XIII. STÁCIÓ
JÉZUS TESTÉT LEVESZIK A
KERESZTRŐL

Szent Szűz szíven pihen tested,
könnyeivel ő mosdat meg.
Könyörögjél, Anyám értem,
veled legyek egykor égben.
Vezess, Uram, vezess engem,
Veled éljek földön s mennyben.

TEMETŐPARKOLÓ

Az utolsó, **XIV. stációt** (Jézust sírba teszik) képviselő **Temetői kereszt**ünkhöz igyekezve induljunk el a Kossuth Lajos utca Győr felé menő szakaszának bal oldali járdáján. Mintegy fél km-t kell megtennünk, hogy a temető bejáratát elérjük. Jobbra egy targoncajavító üzem és egy betonkeverő telep mellett haladunk el, balról pedig a kőfaragó üzem marad mögöttünk.

A falu végénél 5 ágú **körforgalom**hoz érkezünk. Itt forduljunk balra a temető parkolója irányába, ahonnan egy újonnan kialakított bejáraton át léphetünk a sírkertbe.

Az új kapun belépve feltűnik előttünk a ravatalozó épülettömbje. (A ravatalozó oldalában mosdó található.) A ravatalozótól kissé jobbra a sírok közül kimagasodik keresztutunk végpontja, a 14. stációt jelképező temetői kereszt, ahova szilárd burkolatú járda vezet.

TEMETŐI KERESZT,
14. STÁCIÓ

RAVATALOZÓ

MOSDÓ

TEMETŐI KERESZT
14. STÁCIÓ

A TEMETŐI NAGYKERESZT

XIV. STÁCIÓ

JÉZUST SÍRBA TESZIK

**Tested sírban, hol nincs élet,
de harmadnap újraéled.
A haláltól sose féljek,
Kitáruul az örök élet.
Vezess, Uram, vezess engem,
Veled éljek földön s mennyben.**

A Temetői nagykereszt a ravatalozó közelében áll. 2011-ben készült el, felszentelésére mindenszentekkor került sor. A korábban itt álló feszületet felirata szerint 1879-ben állították Kalmer Mihály egykori nyúli plébános örökösei. Annak ellenére, hogy a közelmúltban (1998) felújították, hamar elég rossz állapotba került, ezért az egyházközség teljes megújítása mellett döntött. A feszület bal oldalán márványból faragott nyitott könyvben olvashatjuk a nyúli temetőben nyugvó papok nevét és azon szerzetes nővérekét, akik Nyúlon születtek. E kereszt a Nyúli Keresztút utolsó, **XIV. stációja** (Jézust sírba teszik), mely a feltámadás reményébe vetett hitünket kifejezve nem véletlenül került a temetőbe.

Itt, ezzel a feszülettel ér véget a 13,5 km-es Nyúli Keresztútunk. Köszönjük, hogy velünk tartott. Ha kedve és ideje van, kérjük, látogasson el településünk másik községen belüli túraútvonalára is, járja végig a hasonló hosszúságú **Kökörccsin-körutat**, mely 80%-ban más útvonalat követve látogatja végig a település egyházi, történelmi, irodalmi, néprajzi és természeti értékeit. Szeretettel várjuk vissza!

A NYÚLI TEMETŐ

Dr. Csendes Béla költő sírja

Temetői kereszt
14. stáció

Ravatalozó

Szabó József
festőművész
sírja

Temetői parkoló

Új bejárat

Régi
bejárat

A RÉGI TEMETŐKAPU A 82-ES FŐÚT FELŐL

BUSZMEGÁLLÓHELY A TEMETŐNÉL

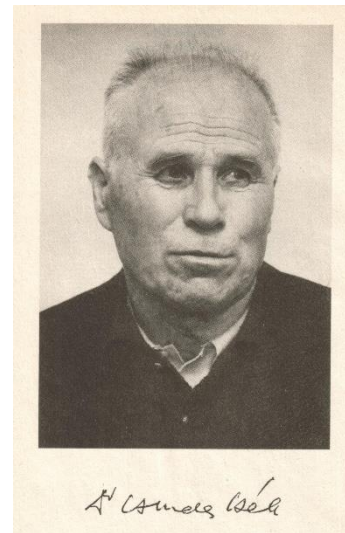
82-ES FŐÚT

Szabó József világhírű festőművész, szobrász

(1925-2010) temetők neves halottja, Nyúlon született. 1956-ban Franciaországba emigrált, Párizsban és Nizzában tovább folytatta művészeti tanulmányait. Korai munkáival hamar feltűnt, Amerika nagyvárosai-ban is bemutatkozott. Európába visszatérve Dél-Franciaországban telepedett le. Kezdetben absztrakt expresszionista, később fantasztikus szürrealista képeket festett, heroikus újfiguratív vasszobrokat alkotott. Francia-, Spanyol-, és Olaszország, valamint Svájc és Belgium 25 városában voltak önálló kiállításai, műveivel 5 rangos nemzetközi elismerést nyert el. 2010-ben hunyt el, unokaöccse hamvait Nyúlra hozatta, műveinek jelentős részét Magyarországra mentette.

A nyúli temetőben nyugszik **Dr. Csendes Béla költő** is, (1921-1996), aki szintén Nyúlon született, ígéretes irodalmi pályáját a Rákosi-korszak törte ketté. A latinos műveltségű, széles látókörű költő a recski munkatábor borzalmait is végigszenvedte. Politikai és vallási nézetei miatt üldözték, később mellőzték, így elfeledve méltatlanul háttérbe szorult. A rendszerváltás utáni években megjelent időskori köteteivel a számára egyre idegenebbé váló környezetben már nem volt képes a tehetségéhez méltó helyet kiharcolni magának a hazai irodalmi életben. Utolsó éveit a világtól elvonultan, magányos remeteként töltötte a nyúlhegyi Felső-Egesében levő szülőházában, a szívének oly kedves szőlőbirtokán.

Dr. Csendes Béla

Kitárt karokkal

*Kitárt karokkal értem el hozzád,
Engedd meg Uram, hogy lássam orcád!
Kitárt karjaim keresztjét hoztam,
Leteszem eléd, hogy megnyugodjam!*

*Hosszú volt utam, tudom figyelted,
Az éveim már lassan betelnek,
Hogy mit akartál, azt csak most értem,
Most, mikor Hozzád végre elértem!*

*Gyermekkoromban folyton rohantam,
S Te vigyáztál rám ezer alakban,
Te emeltél fel, mikor elestem,
Vitted helyettem kicsiny keresztet!*

*Ifjan sietős léptekkel jártam,
Félelem nélkül, büszkén és bátran,
Talán nem mindig utad kerestem,
Nem tudtam, hogy viszed a keresztet!*

*Felnőttként mindig fontolva léptem,
Volt részem olykor a szenvedésben,
Gondok közt boldog apaszerepben
Néha hagytad vinni a keresztet!*

*Öregségemre lassan csoszogva
Ha rászorulok a támaszodra,
Karod görcsösen el nem eresztetem,
Már nekem kell vinni a keresztet!*

*Utam végén majd lassan megállok,
S hol véget érnek vágyak és álmok,
Előtted állok majd, Veled szemben
Én a földön s Te fölön a keresztet!*

*S rá kell döbennem ott szégyenszemre,
Bár sokat küszködtem életembe,
Szegény maradtam! Te vagy a gazdag,
Hiszen értem az életed adtad!*

Nyúl, 2007. október 16-án

SzűcsMihály

Köszönjük, hogy velünk tartott. Reméljük máskor is ellátogat hozzánk és községünk másik túraújtját, a **KÖKÖRC SIN-KÖRUTAT** is végigjárja! **Szeretettel várjuk vissza!**

A túraútvonalat összeállította, a térképeket válogatta, a keresztmetszeti rajzokat és a fotók nagy részét, valamint az útvonalak leírását készítette :

nyugalmazott biológia-földrajz szakos tanár

Az anyaghoz felhasznált többi kép szerzői:

Komka László, Mogyoróssy Pantaleon, Dr. Rácz Elemér, Tóth Tibor és Varga Zoltán

A keresztúttal kapcsolatos észrevételeiket és jobbító szándékú javaslataikat a nyuliszucs@gmail.com e-mail címen vagy 06-20-589-1106 –os mobil,

illetve 96-364-150-es vezetékes telefonszámon várom.

A Nyúli Keresztút fenti feldolgozása **turisztikai célból mindenki által szabadon letölthető**, de **minden további felhasználása** (pl. szakdolgozatokban, stb.) **csak a szerző engedélyével lehetséges. Szigorúan tilos olyan anyagként felhasználni, amelyből a tovább feldolgozónak külön pénzbeli haszna származik**, ilyen szempontból ugyanis ezen idegenforgalmi bemutatás olyan alkotásnak tekintendő, amelyet megilletnek a Magyarországon érvényes szerzői jogok.

VÉGE